

Tárgytematika

Ifjúságszociológia

NGF_SM017_1

Tárgyfelelős neve: dr. Nárai Márta

Félév: 2013/14/2

Beszámolási forma: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám: 2/0/0

Tárgy féléves óraszám: 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA

Az ifjúságszociológia tantárgy oktatásának célja, hogy az ifjúságsegítő szakos hallgatók megismerkedjenek az ifjúságnak a társadalomban betöltött helyével, szerepével, az ifjúság társadalomba való integrálásának útjával.

Az elmúlt évtizedek történései jelentős mértékben megváltoztatták a fiatalok helyzetét, és döntően meghatározzák a mai ifjúság arculatát. Az 1990-es évek végén – az ezredforduló Magyarországon is bekövetkezett az ún. ifjúsági korszakváltás. Az ifjúság egy része, mint önálló társadalmi, politikai szereplő jelenik meg. Az ifjúsági életszakasz felértékelődik és meghosszabbodik (poszt-adoleszcencia jelensége). Megnö a fiatalok cselekvési autonómiája – mintakövetőből mintaadóvá válnak. Felértékelődnek, mint fogyasztó, a piac passzív befogadójából annak aktív alakítójává, a fogyasztói társadalom fontos szereplőivé válnak. Ugyanakkor az ifjúságon belül is jellemző egy erős polarizáltság: markáns törésvonal figyelhető meg a leszakadó, kirekesztődő rétegek fiataljai és a „poszt-adoleszcens” fiatalok között. Az előbbiekre tartozóknak esélye sincs arra, hogy bekapcsolódjanak a kulturális tőkéért vívott harcba, e körben az ifjúkor továbbra sem önálló életszakasz, hanem egy „átmeneti periódus”, a korai munkába állás miatt kenyérkereső és családi életre felkészítő szakasz.

A kurzus célja, hogy feltárja, az ifjúsági korszakváltás mit jelent, milyen módon jelenik meg a társadalmi élet különböző területein.

TANTÁRGY TARTALMA

A tananyag egyes foglalkozásokra lebontott feldolgozási terve:

- Alapfogalmak, meghatározási problémák (ifjúság, generáció, nemzedék, nemzedékváltás)
- A nemzedékiség kialakulásának gyökerei – Modernizáció és ifjúság: a gyermek- és ifjúkorúak elkülönülése a felnőttek világától; az ifjúsági életszakasz önálló életszakaszként való megjelenésének útja
- Változó ifjúság – Az ifjúsági probléma megjelenése: a 60-as évek diákmozgalmai (beat-hippi kultúra)
- Változó ifjúság – ifjúsági korszakváltás: a fogyasztói társadalmak és az ifjúság. Poszt-adoleszcencia jelensége
- Az ifjúság helyzete Magyarországon:

§ a) Életmód, szabadidő eltöltés, értékrend, fogyasztói magatartás, függés-függetlenség,

párkapcsolatok, gyermekvállalás (családalapítás)

§ b) A kulturális tőke megszerzésének egyenlőtlenségei; mobilitás problémái, Iskolázottság; tudás megújításának folyamatos követelménye – „élethosszig tartó tanulás”.

§ c) Új informatikai eszközök „fogyasztása”, X, Y, Z, alfa generáció; kommunikáció átalakulása, digitális egyenlőtlenségek,

§ d) Munkaerőpiac, foglalkoztatás, munka és munkanélküliség problémája, pályakezdő munkanélküliek, nemzetközi migráció

§ e) Deviáns viselkedésformák gyarapodása, növekvő kockázati tényezők (alkohol, drog, bűnözés, öngyilkosság, lelki betegségek), erőszak, agresszivitás

§ f) Ifjúsági szubkultúrák, szabadidő eltöltés, értékrend

g)Érdekérvényesítés, ifjúsági szervezetek, mozgalmak; politikai szocializációs folyamatok, ifjúság és politika, társadalmi aktivitás.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Félévközi követelmények:

- A tanórákon megadott feladatok teljesítése (csoportmunkában való részvétel, gyűjtőmunkák, irodalomfeldolgozás stb.; mindig aktuálisan kerül megbeszélésre)
- Filmreflexiók készítése: a közösen megtekintett filmek mondanivalójának összegzése, illetve a látottakkal kapcsolatosan saját vélemény, gondolatok megfogalmazása (határidő: aktuálisan kerül megbeszélésre.) (Times New 12-es betűméret, max. 1,5-es sortáv, 1–2 oldal)
- Power point prezentáció készítése: Az ifjúság helyzete Magyarországon fő témakörbe tartozó területek közül kell egyet választani és azt szakirodalom alapján feldolgozni, és az óra keretén belül PPT-s kiselőadás formájában prezentálni a társaknak, max. 20 percen. Egy-egy altéma vagy részterület feldolgozása egyénileg történik. A prezentációk a március 20-i órától kezdődően kerülnek bemutatásra.

A foglalkozásokon való részvétel kötelező, az órákról való igazolatlan hiányzás a tárgy el nem fogadását (aláírás megtagadás) vonja maga után.

Az értékelés 1–5-ig terjedő érdemjegy formájában történik az órákon való aktív részvétel, a kiadott feladatok elkészítése, valamint egy adott témakör, részterület feldolgozása, órán való prezentálása alapján.

KÖTELEZŐ IRODALOM

Az ismeretek elsajátításához felhasználható írott, vagy elektronikus formájú szakirodalom:

Educatio 1995/2., illetve a 2010/2. számának (Ifjúság tematikus számok) tanulmányai

Andor Mihály –Liskó Ilona (2000) Iskolaválasztás és mobilitás. In: *Iskolakultúra*

Aries, Philippe (1984) *Gyermek, család, halál*. Gondolat, Bp.

Aronson, Elliot (2009) *Columbine után. Az iskolai erőszak szociálpszichológiája*. Ab Ovo.

Civil ifjúsági éves jelentés 2005. In: *Új Ifjúsági Szemle* IV. évf. 4.

- Civil ifjúság jelentés 2006-2007. In: *Új Ifjúsági Szemle* VI. évf. 2-3.
- Csizmadia Ervin (1988) A visszanyert ifjúság. In: *Ifjúsági Szemle*. 6. 34–43. o.
- Dessewffy Tibor (2002) *A kocka el van veszve*. Infonia-Aula, Budapest.
- Durst Judit (2001) „Nekem ez az élet, a gyerekek” Gyermekvállalási szokások változása egy kistalusi cigány közösségben In: *Századvég*. 2001/22. szám
- Falussy Béla (1995): *Az ifjúság életkörülményei*. KSH. Bp.
- Fábián Zoltán (2002) Digitális írástudás: a számítógép és internethasználat elterjedtségének társadalmi jellemzői Magyarországon. In: *Társadalmi Riport*
- Elekes Zsuzsanna (2009) *Egy változó kor ifjúsága*. L' Harmattan, Budapest.
- Fábri István (2010) Egyetemi és főiskolai hallgatók elhelyezkedési motivációi. In: *Educatio*. 2. 241–250. o.
- Fekete Sándor (2002) *Változó Ifjúság*. PTE IGYFK Tudományos Közleményei V.
- Gábor Kálmán (1993): *Civilizációs korszakváltás és ifjúság*. Oktatókutató I. Bp.
- Gábor Kálmán (1998) Társadalmi egyenlőtlenségek – a fiatalok esélyei. In: *Korunk*. 6. 12–20. o.
- Gábor Kálmán (2000) *A középosztály szigete*. Belvedere Meridionale, Szeged.
- Gábor Kálmán (szerk.) (2000) *Társadalmi átalakulás és ifjúság*. Belvedere, Szeged.
- Gábor Kálmán (2000) *Fesztiválok ifjúsága és a drog*. Belvedere Meridionale, Szeged.
- Gábor Kálmán–Dudik Éva (2000) Középosztályosodás és a felsőoktatás tömegesedése. In: *Educatio*. 1. 95–114. o.
- Gábor Kálmán–Kabai Imre–Matiscsák Attila (2003) *Információs társadalom és az ifjúság*. Belvedere, Szeged.
- Gábor Kálmán – Jancsák Csaba (2004) *Ifjúsági korszakváltás*. Belvedere.
- Gaszó Ferenc – Stumpf István (szerk.) (1992): *Rendszerváltás és ifjúság*. MTA Politikatudományok Intézete. Bp.
- Gaszó Ferenc – Stumpf István (szerk.) (1995): *Vesztesek. Ifjúság az ezredfordulón*. Ezredforduló Alapítvány. Bp.
- Gaszó Ferenc – Laki László (1998): *Esélyek és orientációk. Fiatalok az ezredfordulón*. Okker Kiadó. Bp.
- Gaszó F.–Laki L. (2004): *Fiatalok az újkapitalizmusban*. Napvilág K. Budapest. pl. Ifjúsági munkanévküliség 58–98. o.; Változatlan életmódelemek... + fiatalok problémái 98–122. o.
- Géczi János (1982): *Vadnarancsok*. Szépirodalmi. Bp.
- Halász Gábor (1996) A középiskolai oktatás kiterjesztése: elitoktatás – tömegoktatás – lemorzsolódás. In: *Új Pedagógiai Szemle*. 6. 65–75. o.
- Harsa István (1996): *Az ifjúság életkörülményei*. KSH. Bp.
- Horkai Anita (2010) Kapcsolatok. Az ifjúság társadalmi kötődéseinek narratívái. In: *Educatio*. 2. 264–273.
- Ifjúság 2000. Tanulmányok I.* Szerk: Szabó Andrea, Bauer Béla, Laki László. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet,

2002.

Ifjúság 2004. Gyorsjelentés. Szerk.: Bauer Béla, Szabó Andrea. MOBILITAS 2005

Ifjúságkutatás 2008. Gyorsjelentés. Szerk.: Bauer Béla, Szabó Andrea

Magyar Ifjúság 2012. 10 kérdés az ifjúságról. Kutatópont. Szerk.: Székely Levente.

Kapócs Imre–Maár Márton–Szabadka Péter (Szerk.) (2002) *Ifjú-Kór.* OKKER.

Kertesi Gábor – Kézdi Gábor (2005) Általános iskolai szegregáció. Okok és következmények. In: *Közgazdasági Szemle* 2005/április

Laki László (1992) *Ifjúsági munkanélküliség.* MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest.

Laki László (1993) Munkanélküliség és ifjúság. In: *INFO* 26.

Magyar Ifjúság 2012 kutatás első eredményei. (2012) Kutatási jelentés. Piac és vélemény Kutatóközpont.

Messing Vera – Molnár Emília (2008) „több odafigyelés kellett volna” A roma gyerekek iskolai sikerességének korlátairól. In: *Esély* 2008/4. 72-93. o.

Medgyesi Márton (2002) Nemzedékek közötti családi transzferek. In: *Társadalmi riport.* TÁRKI, Budapest.

Nagy Réka (2008) Digitális egyenlőtlenségek a magyarországi fiatalok körében. In: *Szociológiai Szemle.* 2008/1. 33–59. o.

Nyugat-dunántúli Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés. (2009) Foglalkoztatási és Szociális Hivatal Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat Nyugat-dunántúli Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda, Győr.

Oprics Judit–Paksi Borbála (1998) Fiatalok a drogról. In: *Educatio.* 20305–315. o.

Pikó Bettina (2005) Középiskolás fiatalok szabadidő-struktúrája, értékattitűdjei és egészségmagatartása. In: *Szociológiai Szemle.* 2005/2. 88–99. o.

Pikó Bettina (Szerk.) (2005) *Ifjúság, káros szenvedélyek és egészség a modern társadalomban.* L'Harmattan,.

Radó Péter (2007) Oktatási egyenlőtlenségek Magyarországon. In: *Esély.* 2007/3. 24–36. o.

Rácz József: *Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák.* Scientia Humana, 1998.

Rácz József–Hoyer Mária (1995): *Fiatalkori devianciák és kortárs csoportok.* *Esély*, 7. sz.

Róbert Péter (1991) Egyenlőtlen esélyek az iskolai képzésben. In: *Szociológiai Szemle.* 1.

Sükösd Mihály (1982): *Üvöltés. Vallomások a beat-nemzedékről.* Európa. Bp.

Somlai Péter (szerk.) (2007): *Új ifjúság.* Bp., Napvilág Kiadó. Különösen A posztadoleszcensek kora c. rész (9-45 old.)

Szabó Ildikó (1994) Politizáló fiatalok – az „összefogás” hiányzik. In: *Új Pedagógia Szemle.* 1. 43–55. o.

Szabó Ildikó (1994) Politizáló fiatalok – Többség és kisebbség. In: *Új Pedagógia Szemle.* 3. 56–69. o.

Szabó Ildikó–Örkény Antal (1998) *Tizenévesek állampolgári kultúrája.* Minoritas, Budapest.

Szapu M. (2002) A zürkorszak gyermekei. Mai ifjúsági csoportkultúrák. Századvég, Budapest.

Szretykó György (szerk.) (2005) *Az ifjúság helyzete és jövőképe*. Comenius Bt.,

Tahin Tamás (szerk.) (1986): *A fiatalok egészségi állapota és biológiai fejlődése*. MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete. Bp.

Tari Annamária (2010) *Y generáció*. Jaffa Kiadó, Budapest.

Tari Annamária (2011) *Z generáció*. Tericum Kiadó, Budapest.

Tibori Tímea (2010) Nem-et mondás? Igaz-mondás. In: *Educatio*. 2. 191–202. o.

Ungvári Tamás (1982): *Beatles biblia*. Zeneműkiadó. Bp.

Vaskovics L. (2000) A posztadoleszcencia szociológiai elmélete. In: *Szociológiai Szemle*. 2000/4. 3–20. o.

Vámos Dóra (2000) Munkaerőpiacon diplomával. In: *Educatio*. 1. 62–78. o.